

ע"פ 3613/17 - אריה זייבלד נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 3613/17

לפני: כבוד המשנה לנשיאה ח' מלצר
כבוד השופט ד' מינץ
כבוד השופטת י' וילנר

המערער: אריה זייבלד

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים
(כב' השופטת ר' פרידמן-פלדמן) ב-ת"פ
16.03.2017 מתאריך 17443-05-16

תאריך הישיבה: ג' בתשרי התשע"ט (12.09.2018)

בשם המערער: עו"ד מוטי אורנג'; עו"ד מרטין פדר

בשם המשיבה: עו"ד שרית רייך אבניאל; עו"ד שאול כהן

בשם שירות המבחן: עו"ס ברכה וייס

פסק-דין

המשנה לנשיאה ח' מלצר:

1. לפנינו ערעור על הכרעת דינו וגזר דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים (כב' השופטת ר' פרידמן-פלדמן) בת"פ 16-05-17443-05 שניתנו בתאריכים: 06.10.2016 ו-16.03.2017 (בהתאמה). בגדרה של הכרעת הדין- המערער הורשע, על סמך הודאתו במסגרת הסדר טיעון, בעבירה של סיכון דרכים, וזאת לפי סעיף 344 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין) ובעבירת התפרעות, לפי סעיף 152 לחוק העונשין. בגין הרשעות אלה נגזרו על המערער 40 ימים של מאסר בפועל לריצוי בדרך של עבודות שירות (בניכוי 5 ימי מעצרו), וארבעה חודשי מאסר על תנאי למשך שלוש שנים, כשהתנאי הוא שהמערער לא יעבור עבירות לפי סעיפים: 152, 332, 333א ו-344 לחוק העונשין.

להלן נביא את הנתונים הנדרשים להכרעה בערעור ונתאר את ההתפתחויות שחלו במכלול.

רקע והליכים קודמים

2. בתאריך 05.10.2016 הוגש כתב אישום מתוקן כנגד המערער במסגרתו של הסדר טיעון. לפי המפורט בכתב האישום המתוקן, המערער השתתף בהתפרעות שבמהלכה משך פח אשפה גדול למרכז צומת הרחובות רבנו גרשום ויחזקאל בירושלים, כך שפח האשפה חסם את נתיב הנסיעה למכוניות. בגין מעשה זה יוחסו למערער עבירה של סיכון דרכים (עבירה לפי סעיף 344 לחוק העונשין) ועבירה של התפרעות (עבירה לפי סעיף 152 לחוק העונשין). במסגרת הסדר הטיעון הודה המערער במיוחס לו בכתב האישום המתוקן.

בתאריך 06.10.2016 בית המשפט המחוזי הנכבד הרשיע את המערער, על פי הודאתו, בעבירות שפורטו לעיל.

3. לאחר שהוגש תסקיר בעניינו של המערער -בית המשפט המחוזי גזר בתאריך 16.03.2017 את דינו של המערער. בגזר הדין בית המשפט ציין את התסקיר החיובי שהוגש בעניינו של המערער, את העובדה שלקח אחריות על מעשיו, הביע חרטה ושהוא נטול עבר פלילי. בתוך כך הוסף כי מעשיו של המערער נבעו, כך נראה, מתוך היסחפות ורצון להרשים ולא בשל נטיות אלימות, או אנטי-חברתיות. מנגד צוין כי אמנם אין מדובר בעבירות מהסוג הקשה, אולם בהתחשב בכך שעבירות אלו נעשו מתוך מניע אידיאולוגי- הדבר מהווה נסיבה לחומרה.

נוכח כל האמור- בית המשפט המחוזי הנכבד קבע כי מתחם הענישה ההולם בנסיבות הוא בין מאסר על-תנאי, לצד שירות לתועלת הציבור, לבין מאסר בפועל למשך תשעה חודשים. בהמשך צוין כי באותם ימים התקיימו הפרות סדר רבות במגזר החרדי (על רקע דומה לזה שבו נטל המערער חלק) ובשל כך קיים צורך בהחמרה בענישה כדי להרתיע את הרבים (בהתאם לסעיף 40 לחוק העונשין). בשים לב לכל אלה - בית המשפט המחוזי הנכבד גזר את עונשו של המערער, כפי שפורט בפיסקה 1 לעיל.

פסק דין זה הוא מושא הערעור שלפנינו.

זה המקום לציין כי עם הגשת הערעור - ביצוע עונש המאסר על דרך של עבודות שירות - עוכב עד למתן פסק הדין בערעור.

4. בתאריך 12.09.2018 נערך בפנינו דיון בערעור. לאחר שנשמעו טיעונים מצד באי-כוח הצדדים, וכן דברים מפי המערער עצמו ומפי נציגת שירות המבחן למבוגרים-המערער הסכים להצעתנו שלפיה הוא יחזור בו מערעורו על ההרשעה ויבקש כי נבחן אפשרות להשית עליו שירות לתועלת הציבור (עם הרשעה), במקום מאסר לביצוע בדרך של עבודות שירות. בעקבות האמור החלטנו על דחיית חלקו של הערעור שנוגע להרשעה והורינו לשירות המבחן לגבש תכנית אפשרית עבור המערער- לשירות לתועלת הציבור בהיקף של 250-300 שעות.

5. בתאריך 14.10.2018 שירות המבחן הגיש לנו תכנית כאמור, וכן העביר אותה לעיון הצדדים, כדי שאלה יוכלו להגיב עליה, על-פי הרשות שנתנו להם בהחלטתנו מתאריך 12.09.2018 לעשות כן, אם ירצו בכך. בתאריך 18.10.2018 בא-כוח המערער הודיע לנו כי התכנית מקובלת על שולחו. בתאריך 08.01.2019 בא-כוח המשיבה הודיע לנו כי ייתכן שהתכנית האמורה כלל לא הועברה לידי המשיבה, וביקש לקבלה כדי לבחון האם יש צורך בתגובה מטעמה של המשיבה. בהתאם לכך, בתאריך 08.01.2019 הוחלט להורות לשירות המבחן להעביר לבא-כוח המשיבה את התכנית הנ"ל, לא יאוחר מתאריך 10.01.2019, ולהעניק רשות למשיבה להגיב לתכנית, אם רצונה בכך, עד לתאריך 15.01.2019.

בתאריך 10.01.2019 בא-כוח המשיבה הודיע לנו, לאחר שעין בתכנית הנ"ל, כי הוא אינו רואה להוסיף התייחסות נוספת מטעם המשיבה.

טענות הצדדים ביחס לגזר הדין

6. בהודעת הערעור ובדיון שהתקיים בפנינו-בא-כוח המערער טען כי בית המשפט המחוזי הנכבד החמיר עם המערערית על המידה בקביעת מתחם העונש ההולם לעבירות שבהן הורשעה המערער. בא-כוח המערער הוסיף כי בית המשפט המחוזי הנכבד שגה כשלא מיקם את העונש שנגזר עליו ברף הנמוך של מתחם העונש ההולם, וזאת נוכח הנסיבות המקלות הבאות: גילו הצעיר של המערער בעת ביצוע העבירה, העובדה שלקח אחריות על מעשיו והביע חרטה, הנתון של המערער אין עבר פלילי או נטיות אלימות וקיומו של תסקיר מבחן חיובי שהמליץ על אי-הרשעה. בא-כוח המערער טען כי בית המשפט המחוזי הנכבד שגה גם בקביעתו כי יש להחמיר את עונשו של המערער בשל הצורך להרתעת הרבים במגזר החרדי.

7. באת-כוח המשיבה סמכה מנגד את ידה על פסק דינו של בית המשפט המחוזי הנכבד. באת-כוח המשיבה הדגישה בדיון שהתקיים בפנינו כי ההרשעה מצדיקה את העונש שהושת על המערער, וכי היה מקום לקחת בחשבון במסגרת הענישה אף את יסוד הרתעת הרבים.

דיון והכרעה

8. לאחר שעיינו בגזר הדין של בית המשפט המחוזי הנכבד, בהודעת הערעור, בתסקיר שירות המבחן ובתסקיר המשלים, שלא היה בפני בית המשפט המחוזי הנכבד, ובעקבות שמיעת טענות באי-כוח הצדדים, מצאנו כי דין הערעור על גזר הדין להתקבל חלקית, כך שחלף עונש המאסר לביצוע בדרך של עבודות שירות שהוטל על המערער, יוטל עליו שירות לתועלת הציבור בהתאם להמלצת שירות המבחן. הטעמים לקביעה זו יובאו מיד בסמוך.

9. ההלכה היא כי ככלל ערכאת הערעור תתערב בגזר הדין שקבעה הערכאה הדיונית רק במקרים חריגים שבהם נפלה בגזר הדין טעות מהותית, או במקרים שבהם העונש שנגזר סוטה סטייה של ממש מרמת הענישה הראויה או המקובלת לנסיבות (ראו: ע"פ 837/17 אמרה נ' מדינת ישראל, פסקה 12 (25.10.2017); ע"פ 6347/12 מדינת ישראל נ' מרה, פסקאות 16-17 (13.05.2013)). איננו סבורים כי מקרה זה בא כפשוטו בגדרם של אותם מקרים חריגים. עם זאת, בהתחשב בנסיבותיו האישיות של המערער, ובמיוחד נוכח תסקירי שירות המבחן החיוביים שהונחו לפניו והיעדר של כל עבר פלילי למערער, סברנו כי יש מקום להקלה מסוימת עמו מהטעמים שיפורטו להלן.

10. כידוע, סעיף 40ד(א) לחוק העונשין קובע כי בית המשפט רשאי לסטות ממתחם העונש משיקולי שיקום, אם "מצא כי הנאשם השתקם או כי יש סיכוי של ממש שישתקם". סעיף זה מבטא את עמדת המחוקק כי יש ליתן, לעתים, מעמד בכורה לשיקול השיקומי על חשבון העיקרון המנחה בענישה, הוא עיקרון ההלימה, והכל במקרים המתאימים לכך. השיקולים שניתן לשקול בהקשר זה הם, בן היתר: "...המוטיבציה שהפגין האדם שהורשע להשתקם; הליך של גמילה מהתמכרות שהוא עובר; השתלבות מוצלחת בהליכים טיפוליים שונים; אינדיקציות לשינוי עמוק בהתנהגות ובדרך החשיבה; הבעת חרטה כנה על המעשים והפגנת אמפתיה כלפי נפגעי העבירה" (ראו: ע"פ 6637/17 קרנדל נ' מדינת ישראל, פסקה 24 לחוות דעתה של חברתי השופטת ד' ברק-ארז (18.04.2018)).

11. בענייננו המערער נעדר עבר פלילי ומסתמן כי למעט האירוע, מושא הערעור, שבגדרו עבר את העבירות שהורשע בהן, הוא ניהל אורח חיים נורמטיבי. בנוסף, המערער הכיר בחומרת מעשיו והביע חרטה וצער עליהם. תסקירי שירות המבחן בענייניהם חיוביים ומציגים עמדה שלפיה ההליך הפלילי היווה גורם מרתיע עבורו וכי הוא הפיק את הלקחים הנדרשים. ניכר איפוא כי התנהגותו הפלילית של המערער היתה חד פעמית, ושונה מאד מהתנהלותו בדרך כלל.

12. לפיכך, ומבלי שיהיה בכך להקל ממידת החומרה של מעשי המערער-אנו מקבלים את הערעור המתייחס לגזר הדין, כך שתאומץ המלצת שירות המבחן לגביו ויוקל העונש שנגזר על המערער. בהתאם לכך, חלף העונש של 40 ימים של מאסר בפועל שהטיל בית המשפט המחוזי הנכבד על המערער (בניכוי 5 ימי מעצרו), שאמורים היו להיות מרוצים על דרך של עבודות שירות - המערער יבצע שירות לתועלת הציבור בהיקף של 300 שעות, בהתאם לתכנית שגובשה על ידי שירות המבחן. יתר מרכיבי גזר הדין - יישארו על כנם. ממילא אין עוד צורך בעיכוב הביצוע שהוצא, והוא יתבטל עם תחילת השירות לתועלת הציבור.

ניתן היום, י"א בשבט התשע"ט (17.1.2019).

שופט

שופט

המשנה לנשיאה